

2. Подільчак О. М. Кримінологічний профайлінг – реалізація вчення про особу злочинця / О. М. Подільчак // Право і суспільство. – 2017. – № 4. – С. 149–150.

3. Профайлінг. Технології предотвращення противоправных действий : учеб. пособие / [Ю. М. Волынский-Басманов, В. Ю. Волынский, М. Е. Каменева и др.]. – М. : Закон и право, 2012. – С. 8–9.

Стус Вікторія Іванівна, старший викладач кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ

ІДЕЯ ВЗАЄМОБУМОВЛЕНOSTІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ НАЦІЇ ТА ПРАВА

Заявлена ідея лежить в основі розв'язання низки проблем сьогодення. Якщо те, що здається нагальною справою, не потрапляє у фокус філософської уваги, її витонченого аналізу, воно обертається на мінливу незначущість, поспіх і необхідність постійного виправлення. Нагальним і пекучим є шотландський, каталонський синдроми, Брекзіт, оскільки напружено трансформується світова політика; пекучою є втрата Україною контролю над частиною своїх кордонів і територій. Філософ не виписує рецепт, не підмінює політика, він дає найширший горизонт можливості розв'язати конкретну проблему. Звернімося до філософії Ю. Хабермаса, сучасного німецького дослідника раціональної комунікації, проблем громадянського суспільства та демократії, думки якого є здобутком світового рівня.

У культурі постіндустріальної цивілізації, на думку вченого, філософія втрачає статус «верховного арбітра», «управительки справжніх законів», але продовжує залишатися «гарантом раціональності» [1, с. 187], отримує бажаний успіх в комунікативній парадигмі, у гібридних дискурсах з конкретною наукою, постачаючи ідеї без висування абсолютистських претензій. Філософія в кооперації з правом не тільки генерує ідеї, які перетворюються на емпіричні гіпотези, а й виконує роль диференціатора та медіатора культурно-ціннісних особливостей специфічних логік, експертних культур у дискусії про істину,

справедливість, правовий закон, забезпечує спробу чергового загального консенсусу в руслі гетерогенності думок, підходів, аспектів і виявляється здатною до синтезу когнітивно-інструментальних, морально-практичних, естетико-експресивних вимірів життєвого світу, на відміну від повсякденної чи суто наукової комунікації.

Юрген Хабермас саме в людській гідності вбачав не тільки міст, який з'єднує філософію та право, а й головне джерело розвитку права в змістовній наповненості цього концепту, оформленні змісту через закріплення у позитивному праві. Ця думка абсолютно співзвучна класичним традиціям як вітчизняної філософії права, так і російської. Актуальною є модель національного та національно-державного будівництва Ю. Хабермаса [2, с. 5–17], яка, можливо, найвиразніше розкриває ідею взаємообумовленості права та громадянської нації.

Національна ідентичність у Ю. Хабермаса є результатом внесення в маси уявного проекту нації, проекту, який розроблений елітою, що спирається рівноцінно як на етнічно-культурну, так і на громадянську (політичну) категорію нації. Розвиваються різні типи національної свідомості, націоналізму, патріотизму, різні чинники та механізми солідаризації нації.

Дослідник розрізняє декілька поколінь націй (національних держав): перше – класичні (Франція, Америка, Захід та Північ Європи), друге покоління – пізні (Італія, Німеччина), третє – «заднім числом» (унаслідок деколонізації – Африка, Азія), четверте – як результат розпаду соціалістичного табору, де політична мобілізація державотворення відбулася на основі сформованої етнонаціональної свідомості. Нація є продуктом першої сучасної колективної ідентичності, яка живиться уявленням про етнічну природність і скріплена юридичною конструкцією. Тільки з кінця XVIII ст. окремі процеси виникнення сучасної держави та сучасної нації зливаються, формують національну державу та забезпечують соціальну інтеграцію на основі політичної участі. Національна держава відповідає цілям демократії, але не кожна національна держава є демократією, адже глобалізація продемонструвала, що демократія може успішно розвиватися і в наднаціональних формах. На думку Ю. Хабермаса, масова демократія в державах західного типу знаходиться на завершальному етапі

національної держави. Висока оцінка, трансформація правової основи та інститутів ЄС залежать не стільки від рішень «згори», як від імпульсів загальноєвропейської аксіологічної та неполітичної солідаризації, якості мережі політичного спілкування, формування громадської думки, медіації вільної преси, реалізації мультикультуралізму й уникнення національних суперечностей у їхній варварській формі, якості освіти тощо [3, с. 364–380; 4, с. 327–328].

Критики позиції Ю. Хабермаса посилаються на певний утопізм у його розробках стратегій ідеальної комунікації, факти реанімації, спроби відновлення переваг розвитку демократії в національному форматі, популяризацію правих ідей, посилення представництва правих партій у політичній еліті та парламентах.

Цікавим доповненням до розгляду теми та симптоматичною виявилася дискусія щодо права та національних традицій на сторінках відомого журналу [5, с. 5–42]. Найбільш критично налаштованою та відвертою в діагностиці стану права в сучасній Росії, на нашу думку, виявилася позиція В. М. Межуєва, який констатує власне нерозуміння того, «на якій ідеї права заснована чинна правова система» в його державі, «яку філософію права викладають на юридичних факультетах і чи викладають її там узагалі» [5, с. 24]. Надзвичайно гострим постає питання про автономію права в сучасній Росії: «Як зробити, щоб політики не управляли юристами? Хоча багато з наших політиків вийшли з юристів, вони чомусь за рідкісним винятком мало рахуються з правом... Про зв'язок прийнятих рішень із міжнародним правом уже не йдеться» [5, с. 41].

Отже, ідея взаємозв'язку громадянської нації та права має темпоральний контекст, залучена в живу історію політичного та правового будівництва, проходить іспит в співіснуванні з альтернативною наддержавних утворень, перебуваючи в полі зору сучасних філософів, актуалізується в сучасні проблеми співвідношення національного, демократичного та постнаціонального як загальноєвропейського права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лук'янець В. С. Філософський постмодерн / В. С. Лук'янець, О. М. Соболев. – Київ : Абрис, 1998. – С. 187.

2. Вилков В. Ю. Аксиоматика политико-философской модели национального и национально-государственного строительства Юргена Хабермаса / В. Ю. Вилков // Вопросы философии. – 2017. – № 2. – С. 5–17.

3. Хабермас Ю. Европейское национальное государство: его достижения и пределы. О прошлом и будущем суверенитета и гражданства / Ю. Хабермас // Нации и национализм. – М. : Праксис, 2002. – С. 364–380.

4. Хабермас Ю. Постнациональная констелляция и будущее демократии / Ю. Хабермас // Политические работы. – М. : Праксис, 2005. – С. 327–328.

5. Право и национальные традиции : материалы «круглого стола» // Вопросы философии. – 2016. – № 12. – С. 5–42.

Тетюшева Ольга Юріївна, здобувач
ступеня вищої освіти магістр
Національної академії внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТА СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Реформування правоохоронної системи України, практичні потреби поліції, яка здійснює активну роботу з розслідування злочинів та їх профілактики, зумовили посилення інтересу до психологічних аспектів злочинів і злочинності.

Психологічна підтримка оперативних заходів і слідчих дій є комплексом організаційних, просвітницьких, психологічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності працівників поліції у процесі розкриття та розслідування злочинів, яка здійснюється шляхом надання відповідних психологічних консультацій працівникам поліції, проведення кримінального профайлінгу під час оперативних заходів і слідчих дій.

Кримінальним профайлінгом прийнято вважати діяльність психологів, спрямовану на вивчення, аналіз і виявлення особистісних особливостей злочинців, їхніх жертв, спільних відносин, мотивації та дій під час учинення злочину, з метою попередження та розкриття злочинів. Використання